

VÆRGEMÅL

Når personer ikke er i stand til selv at træffe beslutninger om deres økonomi eller om deres personlige forhold, f.eks. om hvor de skal bo, kan der være behov for, at andre træffer beslutningerne for dem. De vil kunne få beskikket en *væрге*.

En væрге handler på personens vegne i forhold, der er omfattet af værgemålet. Et værgemål må ikke omfatte mere end nødvendigt og kan begrænses til at omfatte helt konkrete forhold – f.eks. salg af en fast ejendom eller flytning til plejehjem. I alle forhold, der *ikke* er omfattet af værgemålet, handler personen selv. Ved langt de fleste værgemål er personen stadig myndig og kan derfor også selv handle, ligesom personen bevarer sin stemmeret.

I nogle tilfælde kan personen blive frataget sin retlige handleevne. Det kan være nødvendigt, hvis personen er i risiko for at blive udnyttet, eller hvis pågældende indgår "umulige" aftaler, - f.eks. køb af dyre ting, vedkommende ikke har brug for. Her er ikke tale om de uheldige køb, som de fleste af og til får kastet sig ud i, men aftaler, der er til reel skade for pågældende. Nogle, der rammes af demens, køber ydelser/ting, som de kort efter intet erindrer om og undrer sig over pludselig befinder sig på deres enemærker. Ligesom de undrer sig over de mange regninger, der begynder at strømme ind. Fratagelse af den retlige handleevne ligner på mange måder det, der tidligere blev betegnet som "umyndiggørelse".

For at beskikke en væрге skal bestemte betingelser være opfyldt. Pågældende skal have en sindssygdom (herunder alvorlig demens), være psykisk udviklingshæmmet eller lide af anden svækkelse, som gør, at vedkommende ikke kan træffe de beslutninger, der skal til. Der skal desuden være et aktuelt behov for værgemål. Derfor opstår spørgsmål om værgemål ofte i forbindelse med, at der sker nogle ændringer i en persons liv – personen kommer til skade eller bliver dement, og vedkommende står måske for at flytte eller har aktiver/formue, der bør tages vare på.

Anmodning om værgemål kan fremsættes over for Statsforvaltningen af bl.a. personen selv, vedkommendes nærmeste familie eller kommunen. Statsforvaltningen anmoder personens læge om en udtalelse for at vurdere, om de helbredsmæssige kriterier for værgemål er opfyldt. Derudover indhentes udtalelser fra eventuel institution og fra kommunen, og personen, der søges værgemål for, orienteres om indholdet af udtalelserne. Hvis vedkommende protesterer mod værgemål, eller hvis Statsforvaltningen af andre grunde finder det betænkeligt uden videre at iværksætte værgemål, oversendes sagen til Retten. Retten beskikker oftest en advokat til at tale med personen, varetage hans interesser og tale hans sag i forbindelse med værgemålssagen.

Som væрге kan beskikkes et familiemedlem eller en anden, der kender personen godt. Hvis der er uenighed blandt de pårørende om, hvem der skal være væрге –

eller hvis der ikke blandt de pårørende findes en, der er egnet som værge og er villig til at påtage sig hvervet – har Statsforvaltningen en liste med "faste" (professionelle) værger, der kan udpeges. Faste værger har krav på honorar, som normalt betales af den, der er under værgemål.

Værgen skal varetage interesserne for den, der er under værgemål på bedste måde i de forhold, som værgemålet omfatter. Nogle dispositioner er så indgribende, at værgen forinden skal indhente Statsforvaltningens godkendelse til disse. Værgen skal føre regnskab over sin administration af personens indtægter, og regnskab skal en gang årligt fremsendes til Statsforvaltningen eller den forvaltningsafdeling, hvori personens formue er placeret.

Hvis værgemålet omfatter en formue på 75.000 kr. eller mere, må værge ikke lade formuen stå i et almindeligt pengeinstitut. Den skal placeres i en godkendt forvaltningsafdeling (tilsvarende det, der i gamle dage var "Overformynderiet"). Alle større pengeinstitutter er tilknyttet en forvaltningsafdeling, så oftest flyttes personens midler blot fra den tidligere bank til bankens forvaltningsafdeling. Forvaltningsafdelingerne forvalter midlerne efter nærmere fastsatte regler, der tilsiger forsigtige investeringer og søger at sikre, at midlerne ikke "forsvinder". til gengæld oplever man så også kun sjældent store kursgevinster.